

Тема 9:
*Розрахункові
сполучення
зусиль та
навантажень*

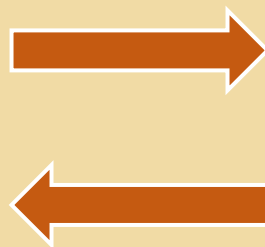
План:

1. Принципи визначення розрахункових сполучень зусиль.
2. Формування РСЗ у ПК «ЛІРА САПР».
3. Розрахункові сполучення навантажень.

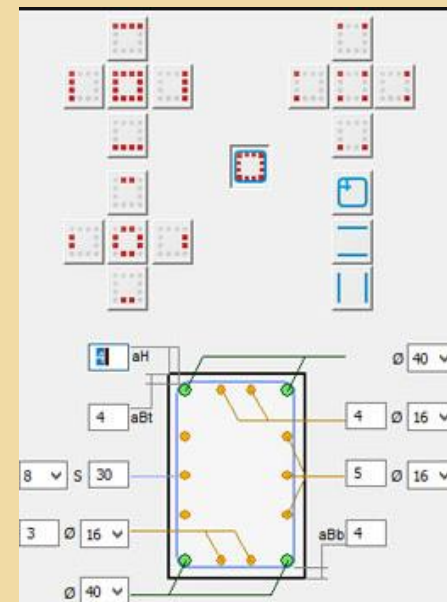
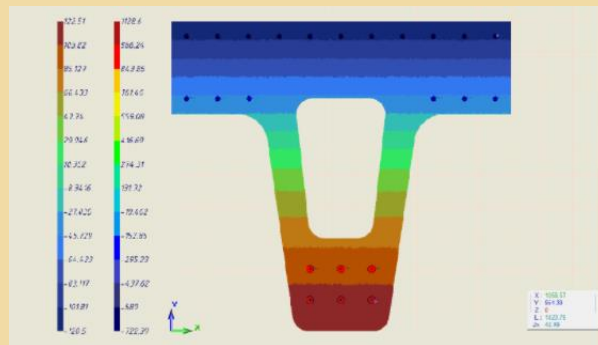
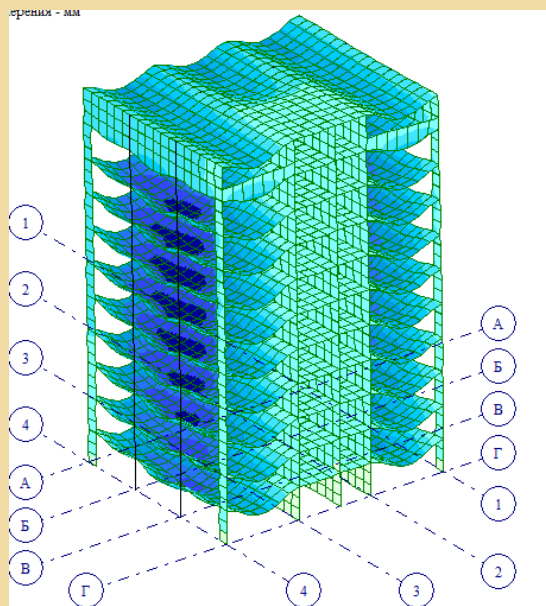

Задача про визначення найбільш небезпечних поєднань завантажень (одна із основних)

Результати
розрахунку
споруди

Конструювання
елементів
споруди

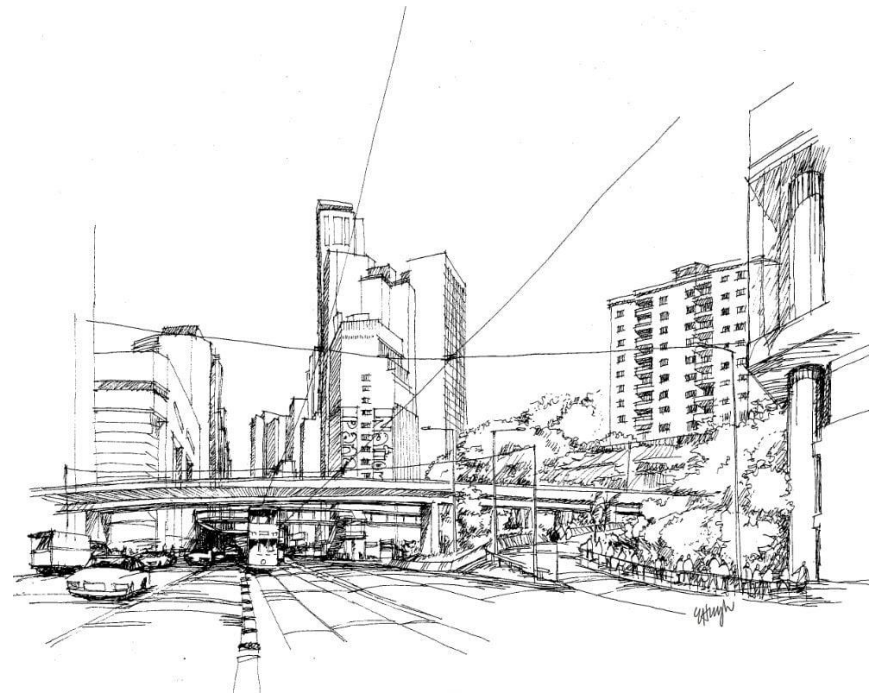

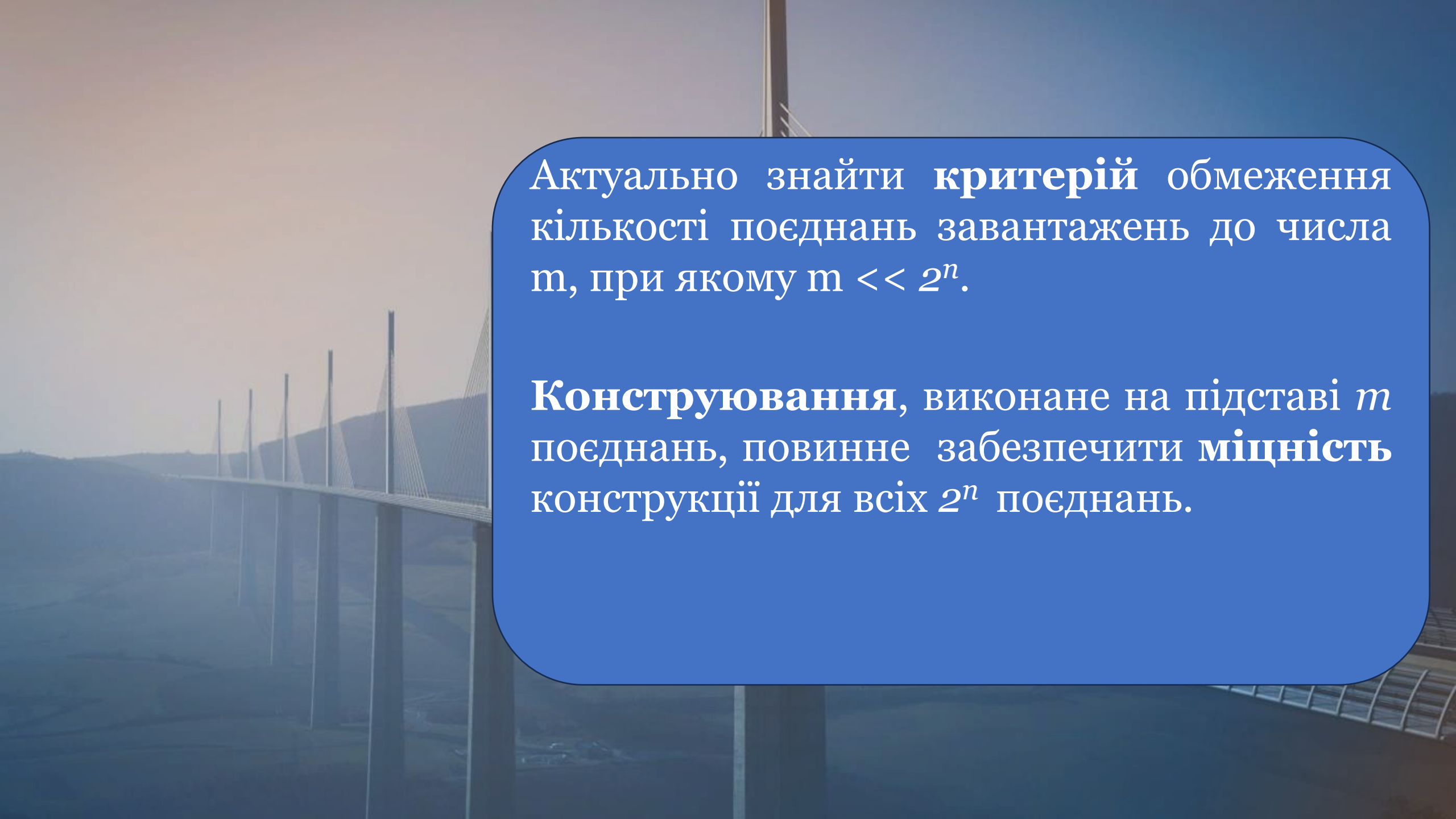
Кількість поєднань
завантажень у
загальному випадку –
 2^n , де n - кількість
завантажень.

Вже порівняно
невелике n
призводить до
значного ускладнення
розрахунку і
аналізу
результатів.

Кількість поєднань
завантажень у загальному
випадку – 2^n , де n -
кількість завантажень.

Вже порівняно невелике n
призводить до значного
ускладнення **розрахунку**
і **аналізу результатів**.

Актуально знайти **критерій** обмеження кількості поєднань завантажень до числа m , при якому $m \ll 2^n$.

Конструювання, виконане на підставі m поєднань, повинне забезпечити **міцність** конструкції для всіх 2^n поєднань.

У докомп'ютерний період відбір m невиконаних поєднань проводився для кожного перерізу стержня на підставі критеріїв типу $N_{max} + M_{відпов}$, $M_{max} + N_{відпов}$ і подібних.

Проте ці критерії мали ряд недоліків, тому, застосовуючи МСЕ, почали користуватися **принципом пружного потенціалу.**

При визначенні **розрахункових сполучень зусиль (РСЗ)** враховуються особливості пружного потенціалу, характерні для перерізів **стержнів, пластин, оболонок і об'ємних тіл.**

Ці особливості дозволяють виразити розв'язок задачі через **критерій екстремального напруження** в характерних точках перерізів.

Ці особливості дозволяють полегшити розв'язування задачі, значно обмеживши кількість РСЗ, при цьому не втративши найнебезпечніших із них.

Критерії для стержня -

екстремальні значення в контрольних точках перерізу:

- **нормального напруження;**
- **дотичного напруження.**

Для критерію по

нормальному

напруженню можна

використовувати формулу :

$$\sigma_k = \frac{N}{F} - \frac{M_y}{I_y} Z_k + \frac{M_z}{I_z} Y_k$$

де k – точка перерізу стержня ($k = 1...8$).

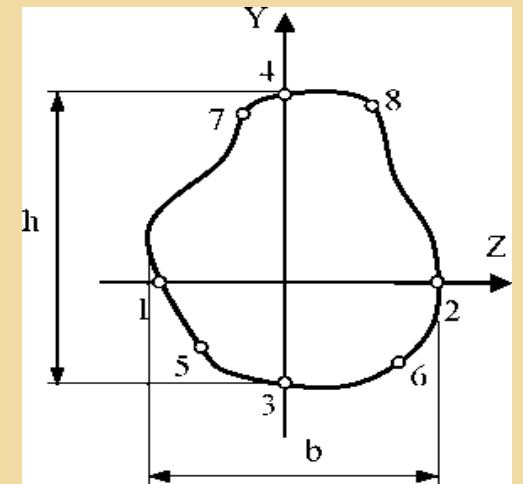

Рис. 1 - Контрольні точки для перерізу стержня

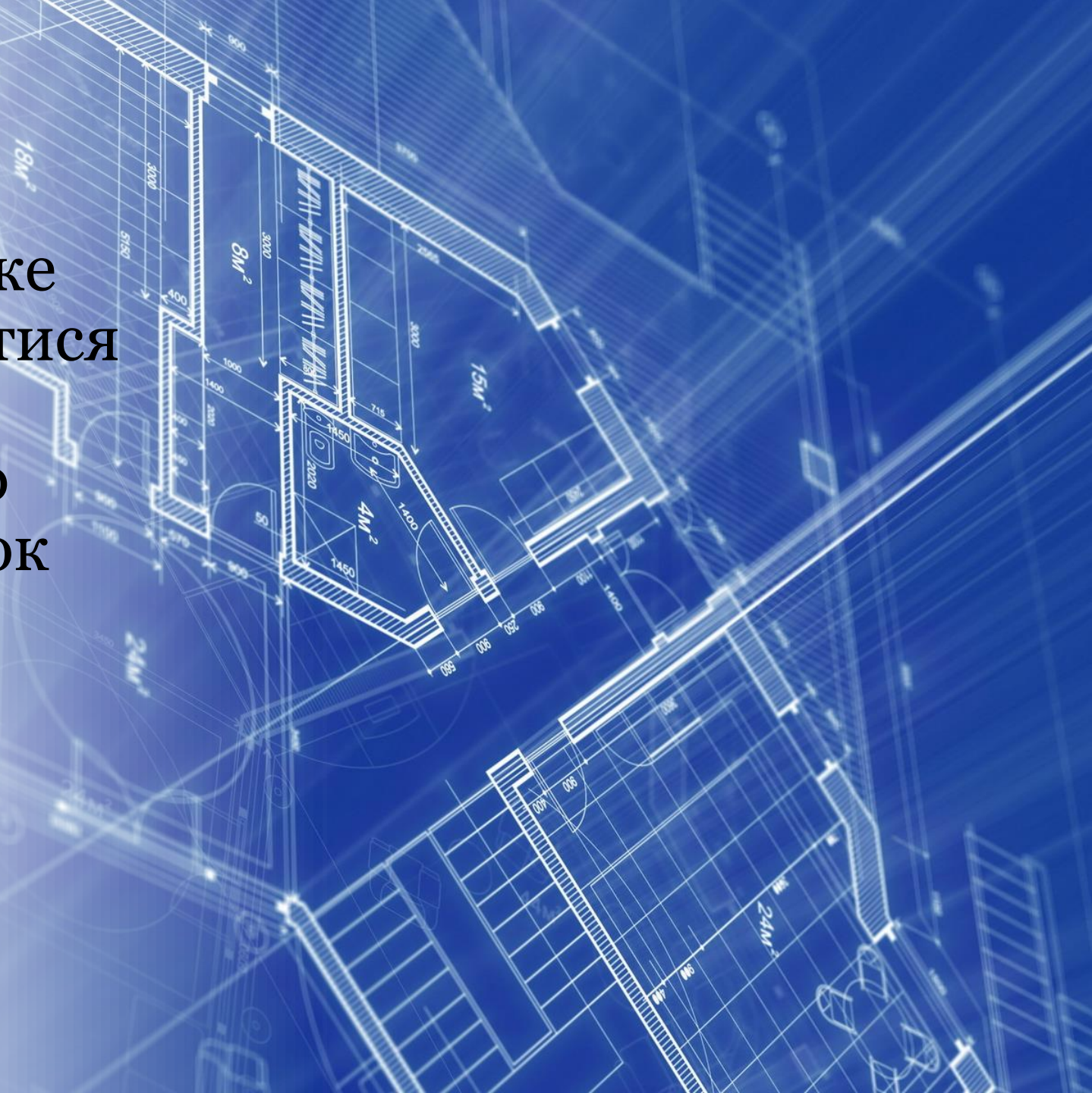

Для критерію по **дотичному напруженню** може використовуватися наближена формула :

$$\tau_k = \frac{1}{2F} \left(Q + \frac{M_{кр}}{h + b} \right)$$

де h і b – відстані між контрольними точками, що лежать на перетині головних осей інерції та контура.

Вибір контрольних точок – завдання не дуже просте. Тут треба керуватися різними міркуваннями, наприклад, про те, що до складу контрольних точок мають бути включені найбільш віддалені від центру тяжіння перерізу точки контуру.

У ПК «ЛІРА САПР» контрольні точки для стандартних перерізів входять до складу характеристик цих перерізів.

Окрім **екстремальних напружень** обчислюються також екстремальні значення **поздовжньої та поперечних сил**. Всього для перерізу стержня визначається значення 34 параметрів НДС.

Критерії для плоского напруженого стану.

У загальному випадку головне напруження в одній і тій же точці конструкції для різних завантажень має різну орієнтацію.

Тому тут визначення РСЗ проводиться по **огиначаючих екстремальних кривих нормального і дотичного напруження** за формулами:

$$\sigma_{\alpha n} = N_x \cos^2 \alpha_n + N_z \sin^2 \alpha_n + T_{xz} \sin 2\alpha_n$$
$$\tau_{\alpha n} = \frac{1}{2} (N_z - N_x) \sin 2\alpha_n + T_{xz} \cos 2\alpha_n$$

де n - номер завантаження,
позначення приведені на рис. 2.

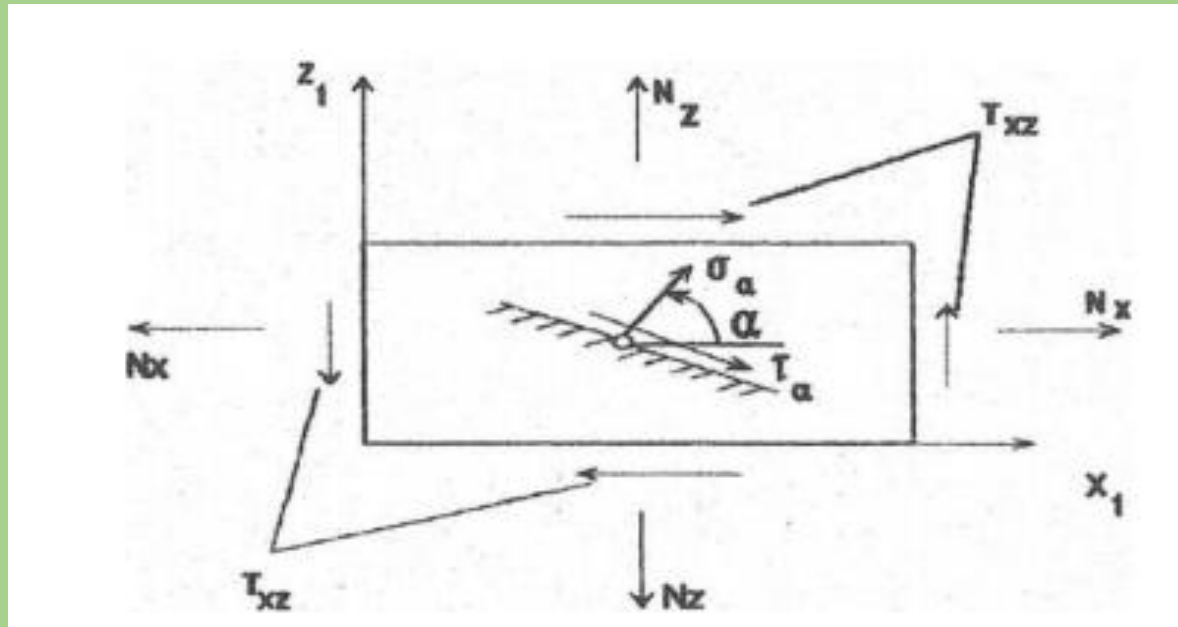

Рис. 2 - Плоский напружений стан

Нормальні напруження обчислюються в діапазоні від 90° до -90° , а **дотичні** - від 90° до 0° з кроком 5° .

Критерії для тонких плит.

Тут застосовується підхід, аналогічний тому, який описаний для плоского напруженого стану.

Згинальний і крутний моменти в плиті дають можливість визначити **нормальні і дотичні напруження на верхній і нижній** поверхнях плити. Ці напруження по модулю рівні, тому формули набувають вигляду:

$$\sigma_{\alpha n} = M_x \cos^2 \alpha_n + M_y \sin^2 \alpha_n + M_{xy} \sin 2\alpha_n$$

$$\tau_{\alpha n} = \frac{1}{2} (M_y - M_x) \sin 2\alpha_n + M_{xy} \cos 2\alpha_n$$

Критерії для оболонок.

Тут також можливий аналогічний підхід. Напруження обчислюється на **верхній** і **нижній** поверхнях оболонки. При цьому враховуються **мембранні** напруження і **згинаючі** зусилля:

$$\sigma_x^{H/B} = N_x \pm \frac{6M_x}{h^2}; \quad \sigma_y^{H/B} = N_y \pm \frac{6M_y}{h^2}; \quad \tau^{H/B} = T_{xy} + \frac{6M_{xy}}{h^2}$$

де h – товщина оболонки;

v, n – індекси, що означають приналежність до верхньої та нижньої поверхні оболонки.

Критерії для тривимірного напруженого стану.

Критерієм для визначення небезпечних поєднань напружень в загальному випадку НДС

**екстремальні
значення
середнього
напруження**

**головні
напруження
девіатора**

Визначаються кути нахилу головних напружень в кожному елементі для кожного завантаження.

Обчислення проводиться за формулами:

$$\sigma_{\phi} = \sigma_x l^2 + \sigma_y m^2 + \sigma_z n^2 + 2\tau_{xy} lm + 2\tau_{xz} ln + 2\tau_{yz} mn;$$

$$S_x = \sigma_x - \sigma_0; \quad S_y = \sigma_y - \sigma_0; \quad S_z = \sigma_z - \sigma_0;$$

$$S_{\phi} = S_x l^2 + S_y m^2 + S_z n^2 + 2\tau_{xy} lm + 2\tau_{xz} ln + 2\tau_{yz} mn$$

де σ_{ϕ} – нормальне напруження на площадці з направляючими косинусами l, m, n до осей X, Y, Z;
 S_{ϕ} – нормальне напруження девіатора на цій же площадці;

$$\sigma_0 = \frac{\sigma_x + \sigma_y + \sigma_z}{3}$$

– середнє напруження

При визначенні РСЗ
враховуються **ЛОГІЧНІ**
ЗВ'ЯЗКИ між
завантаженнями, що
відображають **фізичний**
ЗМІСТ завантажень і
ВИМОГИ, що
регламентуються різними
нормативними
документами.

**Виділяються три типи
завантажень**

незалежні (власна вага,
вага устаткування і т.п.)

взаємовиключні (вітер
зліва і вітер зправа,
сейсмічна дія уздовж
різних осей координат і т.
п.)

супутні (гальмівні за
наявності вертикальних
навантажень кранів)

У програмному комплексі реалізовано 9 видів завантажень, за допомогою яких програмно забезпечується їх коректний логічний взаємозв'язок (табл. 1).

Таблиця 1 - Значення коефіцієнтів РСЗ за замовчуванням

Вид завантаження	Коефіцієнт γ_{fm}/γ_{fe}	Доля тривалості ψ_g	Коефіцієнти зусиль W_i			
			Основні сполучення		Аварійні сполучення	
			1-е	2-е	сейсміка	без сейсм.
(0) постійне	1.1	1.0	1.0	1.0	0.9	1.0
(1) тривале	1.2	1.0	1.0	0.95	0.8	0.95
(2) короткочасне	1.0	0.35	1.0	0.90	0.5	0.8
(3) кранове	1.1	0.6	1.0	0.90	0.0	0
(4) гальмівне	1.1	0	1.0	0.90	0.0	0
(5) сейсмічне	1.0	0	0	0	1.0	0
(6) епізодичне	1.0	0	0	0	0	1.0
(7) миттєве	4.76	0	1.0	0.9	0.5	0.8
(9) неактивне	0	0	0	0	0	0

**При цьому для кожного з видів завантажень
задаються наступні параметри**

коефіцієнт надійності
 γ_{fm}

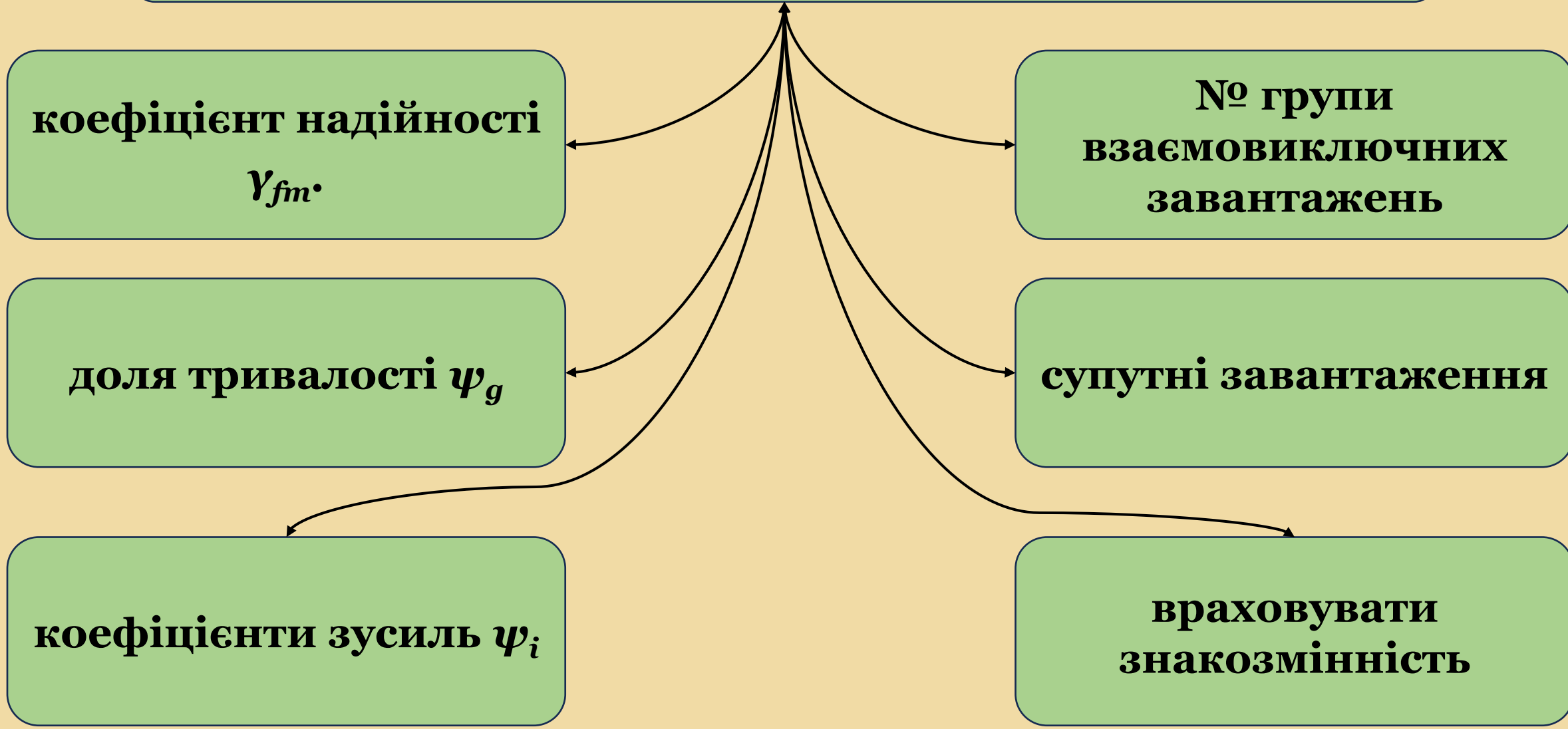
**№ групи
взаємовиключних
завантажень**

доля тривалості ψ_g

супутні завантаження

коефіцієнти зусиль ψ_i

**враховувати
знакозмінність**

На логічні зв'язки між завантаженнями накладаються деякі обмеження

завантаження видів **0** і **3** не можуть бути знакозмінними

подвійна супутність (супутність одного і того ж завантаження двом іншим і більше) не допускається

об'єднання завантажень допускається для видів **1, 2, 7**

ніяке супутнє завантаження не може бути включене в групи об'єднання і взаємовиключення

завантаження виду **4** (гальмівне) може бути супутнім лише для завантаження виду **3** (кранове)

допускається вводити до 9 груп об'єднання або взаємовиключення

завантаження видів **1, 2, 5, 6, 7** можуть бути супутніми для завантажень **1, 2, 5, 6, 7** у будь-якій комбінації

динамічне завантаження не може бути супутнім

Недоліки режиму РСЗ

не можна побудувати для РСЗ деформовану схему, епюри зусиль та ізополя напружень, оскільки завантаження, що входять в РСЗ для різних елементів не корельовані, а це утрудняє аналіз РСЗ.

РСЗ жорстко прив'язані до принципу суперпозиції, а це означає, що розрахунок може бути проведений лише в лінійно-пружній постановці. В даний час це може бути просто неприйнятним. Наприклад, сучасні норми багатьох країн по залізобетону регламентують обов'язковий розрахунок з врахуванням властивостей реологій залізобетону, тобто з врахуванням фізичної нелінійності.

Переваги режиму РСЗ - можливість урахування найбільш не вигідних комбінацій зусиль.

$$PCN 1 = П + Д + К + K_p + Г + М$$

$$PCN 2 = П + 0,95Д + 0,9К + 0,9(K_p + Г) + 0,9М$$

$$PCN 3 = 0,9П + 0,8Д + 0,5К + С + 0,5М$$

$$PCN 4 = П + 0,95Д + 0,8К + Е + 0,8М$$

Інший підхід, заснований на складанні **розрахункових поєднань навантажень (РСН)** широко поширений в країнах Європи і США. Згідно стандартів EUROCODE та ДБН В.1.2-2:2006 споруду необхідно розрахувати на наступні РСН:

Не дивлячись на те, що вірогідність упущення небезпечних поєднань для деяких елементів в порівнянні з РСЗ зростає, **можливість візуалізації** результатів розрахунку для певного РСН, а також можливість проведення розрахунку в **нелінійній постановці** (в даному випадку РСН можна трактувати як окреме навантаження) робить цей підхід в даний час більш привабливим.

Дякую за увагу!